

ЗНАТЕ ЛИ КО СУ ЛУЖИЧКИ СРБИ?

И САМИ ПРЕД ИСТРЕБЉЕЊЕМ ПОДИГЛИ СУ ГЛАС ПРОТИВ ОДВАЈАЊА КОСОВА!

“Ми себе називамо Сербја, Серб, Сербоњка, а Србе у Србији – Јужни Сербја”.

Судбина Лужичких опомена осталим Србима!

Као и последњих година током грађанског рата на тлу бивше Југославије, немачки медији подржали су одлуку своје владе и када је било речи о признању Косова и кад се разматрало да Немачка буде прва земља на свету која ће своје представништво у Приштини подићи у ранг амбасаде.

Од те одлуке оградиле се само једна политичка странка, левица (Die Linke), коју воде двојица истакнутих политичара Оскар Лафонтен и Грегор Гизи, и која је први пут последњих годину дана добила знатан број гласова и на подручју некадашње Западне Немачке. Али њихов став, иако заступају мишљење многих Немаца, медији су пренели на дну страна новина.

Нешто касније, кад су Лужички Срби организовали конференцију за новинаре на којој су указали на алармантно стање те мањине у Немачкој, уследила су многа питања на која су они Немцима одговорили да **Србију сматрају својом прадомовином, а да понекад сународ са Балкана гледају као њихово “одлутало” потомство.**

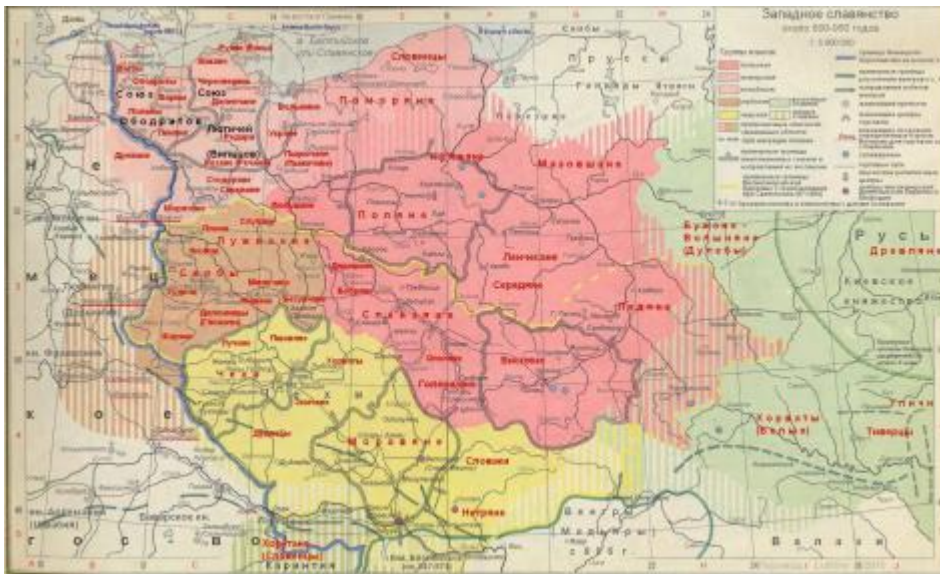

застава Лужичких Срба

Јан Нук је, заједно са осталим истакнутим представницима Лужичких Срба, објаснио да би Немци могли да размисле о мањинама на својој, а не на туђој територији и додао да **у Немачкој тренутно живи 60.000 Лужичких Срба (у Саксонији 40.000 и у суседној покрајини Бранденбург 20.000) а окружени су са 6,5 милиона Немаца те две покрајине, односно са 82 милиона Немаца у целој држави.**

Паралелно се запитао како ће бити Србима окруженим Албанцима на простору независног Косова. Тим провокативним питањем, скренуо је на себе пажњу тамошњих медија и невладиних организација и почео да, одговарајући на бројна питања, објашњава ко су, по историјским подацима Лужички Срби. “Ми себе називамо **Сербја, Серб, Сербоња, а Србе у Србији – Јужни Сербја**”.

Додао је како су они са њихових првобитних насеобина “насилно сатерани у простор између Лабе и капија Берлина, између Будишина и Кочебуза, некад мочварно и пусто земљиште, које су они својим вредним рукама у већем делу претворили у плодан крај”.

Лужичке Србе су сачињавала бројна племена, од којих су били најзначајнији Милчани и Срби, па Ободрити, Љутићи, Велети, Гломачани, Стодорани и др. У 7. веку, жупан Дерван, пришао је Самовој држави, а у 8. и 9. веку дошло је до спајања неких племена у циљу одбране, али после завршетка борби или погибије жупана (некима се знају и имена, као Милодух, Драговит) они су се поново раздвојили и тако разједињени. Постали су жртве франачких и германских феудалаца али су преживели. Бранили су своју земљу и слободу па неки историчари кажу да су име племена Љутића добили зато што су били љути борци и задавали непријатељу страх.

“Карло Велики је 805. године”, објашњавао је Нук, “да би што ефикасније онемогућио одбрану Срба, установио *Limes sobaricus*, појас у коме се оружје није смело продавати Србима. Борио се против њих а да Срби нису били баш лак плен сведочи и наредба Карла Великог из 807. године, у којој каже: “ако нас нападну Чеси, треба у борбу да ступи трећина војске, а ако нападну Срби, онда сва војска”

Оваква немачка феудална експанзија, трајала је 200 година па су у 10. веку покорени најпре Лужичани, затим Милчани, а до краја века била је освојена сва лужичкосрпска земља.

Од 12 века освајачи су почели безобзирну колонизацију којој се и данас супротстављају. Остали су многи јунаци, борци за права Срба. Посебно је упамћен Србин Јан Чушка, који је предводио устанак 1794. па је Фредрих Виљем I против њега морао да доведе и редовну војску и коњицу, похватио свих осамнаест сеоских вођа и осудио их на доживотну робију. Остале су само поносне речи Јана Чушке, које се нису обистиниле: „Данас нисте власт ви, већ ми!”

У 16. веку настављају се и даље побуне економске природе. У округу Лукова 1548. устаници су успели да уведу своју самоуправу, поставе свог краља, укину кулук и данак, али је на крају и овај покушај крваво угушен. Ређали су се ратови, који су сви прешли преко лужичких земаља: тридесетогодишњи, седмогодишњи, Наполеонови, Први и Други светски рат. После ратова следили су помор и празна села, а затим поновне колонизације Немаца. Са колонизацијом појачавала се и германизација:

Србима је забрањивано да у породици и у кући говоре својим језиком, да носе своју ношњу, те се тако мушка ношња сасвим изгубила, девојке нису смеле да носе никакав накит, мушкарци кожне ципеле, следила је за то казна. У Доњој Лужици је још горе, чак се ни брак није могао склопити ако млади нису знали немачки. Занатлије су истовремено избациване из цехова, народ је примораван да иде у немачке цркве – да би и на тај начин заборавили свој језик, а ако би потписали заклетву, желећи да живе и раде у граду, аутоматски су превођени у Немце.

Али, до 18. века Срби, који су изгубили многа своја права, своје жупане и неку врсту судија, нису погубили интелектуалце. У доба хуманизма истакло се неколико њих: **Кашпор Пеуцерус**, који се јавно изјашњавао као Србин, (због напредних идеја је осуђен на 11 година) успешно се бавио математиком, астрономијом, медицином, философијом и написао хронику града Будишина. **Јан Рак** (Ragnus) био је професор у Витембергу, песник и писац, **Јан Богас** (Bokasius) доктор философије и песник, Јан Солфа, лекар и писац медицинских књига. Други су стицали звања магистара, доктора теологије и заузимали високе положаје као декани, ректори теолошких школа у Немачкој, Пољској и Чешкој.

“Реформација, која је у себи садржала поред политичких и економске елементе, проширила се скоро на целу Лужицу и сачувала национални карактер бранећи националне интересе”, пише о Лужичким Србима историчар Јован Деретић.

Лужички Срби од 16. века говоре на два дијалекта: горњолужички и доњолужички, који се скоро могу назвати и различитим језицима. Баш као што је од шеснаестог века извршен притисак на веру Лужичких Срба, и од тада су они подељени на евангелисте и католике.

“Лутеранство, које је у принципу захтевало употребу народног језика у цркви, било је против употребе српског језика, јер се Лутер веома ружно изражавао о њему. Тек после његове смрти српски свештеници су почели уводити српски језик и отварати школе. Први превод Новог завета, од Миклавжа Јакубице, појавио се 1545, додуше, остао је у рукопису, као и катахизис од Албина Молера и песмарица Вацлава Варихиуса, али су сачувани у преписима”.

У доба просветитељства Лужички Срби изнедрили су научнике попут историчара **Георга Кригача** који је на латинском 1675. написао **расправу о Србима** (De Serbis, Vendorum natione vulgo dictis Die enden).

Свештеник Јан Хојнан добио је од папе титулу poeta laureatus, а написао је и граматику доњолужичкосрпског језика. Иако ништа од овога није могло бити штампано, сачувао је ипак у многим преписима.

Михал Хренцел дочекао је руског цара Петра Великог поздравом на матерњем језику јер је био свестан свог словенског порекла и сродности с осталим Словенима. Он је превео Нови завет 1706, а његов син Абрахам саставио је велики етимолошки речник словенских језика, описао народне обичаје, ношњу и другу традицију”

И међу Лужичким Србима католичке вере било је много интелектуалаца. Пре свих, **Јакуб Тицин** (1656-1693), који је погинуо у аустријској војсци под Београдом 1693. године, а написао је горњолужичкосрпску граматику и издао је у Прагу, док је **Јуриј Хавштин Свјетлик** оставио у рукопису превод целе Библије и опширан латинско-српски речник.

Прве новине (**Serbonj kurjer a ponjedar**) покренуо је радник **Јан Дејка** 1809. Дух просветитељска био је тако јак да су неки немачки научници 19. века, са симпатијама изучавали лужичкосрпску културу и језик, трудећи се да скрену пажњу на тешку судбину овог народа. Друштво је помогло и покренуло сакупљање и објављивање прве антологије српских народних песама, капиталног дела, у два тома, заједно са немачким преводом, 1841. и 1843, које је припремио Арношт Смолер уз малу помоћ Кристијана Кнаута, члана истог друштва. Друго значајно дело написао је Немац Карл Густав Антон (1751-181), космополит и слободни зидар, који се од младости интересовао за Србе.

Тек негде у то време, широка јавност сазнаје да нису сами и да тамо негде на Балкану имају “браћу”. Спорадичне информације долазиле су у време ратовања с Турцима 1876.

То је охрабрило и Србина Лужичког, **Хандриј Зејлера** (1804-1872), да пише стихове и постане највећи песник лужичког романтизма. Он је живео у Лајпцигу, где се упознао са **Симом Милутиновићем** 1826. Претпоставља се да му је српски књижевник помогао, па је

Зејлер превео прву нашу народну песму “Девојка момка избира”. Нешто касније Зејлеров, уметнички круг добио је на поклон Вукову Пјесмарицу.

Касније је највише наших песама превео познати и пожртвовани борац, писац и сликар **Јуриј Вјелан** (1817-1892), који је посетио Београд и о томе одушевљено писао у новинама Лужичких Срба. И **Михал Хорњик** (1833-1894) до краја живота остаје веран нашим песмама и неуморно их преводи.

Неколико је централних догађаја, како се и из текстова лужичко српских писаца види, који су били најважнији за ширење лужичко српске културе и одржања националног идентитета. Оснивање „Матице српске“ („Маћице сербске“), а које је уследило највише залагањем Арни Смолерса и Хадри Зајлерса (основане 1874. године, двадесетак година после оснивања „Матице српске“ у Пешти, чије је седиште после прешло у Нови Сад) као и оснивање друштва „Домовина“ 1912. године, значиле су упоришне тачке националног развоја овог народа. На једном месту Грга Новак пише да је језичка и културна реформа Вука Стефановића Карацића, која је у то доба била у пуном замаху, значила велики полет и за лужичкосрпску културу.

Тако од прилике завршава историја Лужичких Срба, народа који је после Првог светског рата желео своју политичку аутономију али му Вајмарска република, ни европске велесиле нису признале статус националне мањине. У том периоду је почео знатно да се смањује број Лужичких Срба. Нук је новинарима рекао да је у време Вајмарске републике (1920–1930) Лужичких Срба било 250.000, четири пута више него сада. Под нацистичким режимом, у време Хитлера, масовно су прогањани, уништавани и дискриминисани. У Источној Немачкој (NDR) после Другог светског рата само су формално уважавани, мада су имали културни дом у Дрездену, и свој лист, а језик Лужичких Срба је у покрајини, у местима где живе, важио као службени језик.

Писац Јуриј Брезан је национални литерата и хроничар Лужичких Срба током протеклог столећа. Објавио је више од 20 књига о Лужичким Србима на лужичкосрпском језику.

По њему име Лужичких Срба први пут су давнашњи историчари забележили 632. године у Фредегеровој хроници, а данас, у уједињеној Немачкој, сви живе у области на истоку од Берлина према пољској граници и на југоистоку према Чехословачкој граници до Дрездена, и скоро да то име не смеју да користе.

ПОЈМОВИ

Берлин био блатњава бара

Име Лужичких Срба први пут су давнашњи историчари забележили 632. године у Фредегеровој хроници. Лужички Срби су први дали називе градова које су одонда насељавали. Дрејжцен је првобитно име града који се данас зове Дрезден. Будишиње понемчен у Бауцен, Липск у Лајпциг, Каменец у Кемниц, река Шпреја у Шпре. Први назив су дали и данашњој метрополи – Брљин, по блатњавим барама у околини, што је доцније претворено у Берлин.

РЕЛИГИЈА

Вера у Свевид

Као и остали Словени, и Лужички Срби су у прво време били многобошци и имали су своје главне богове као Свевид, Сварога, Живу, Перуна, Громовницу и друге мање. Али историчари пишу: “За време заједнице са Моравском кнежевином међу њима су ширили хришћанство ученици Тирила и Методија, али је утицај немачких мисионара био јачи, јер су Срби своју веру и своје богове бранили исто тако упорно као и своју земљу. Верски мисионари морали су у почетку проповедати на српском, пошто народ није знао туђ језик, па је стога цар Ото и у Магдебургу основао школу за будуће мисионаре где се морао учити и српски језик. Због великог отпора бискупи су наговарали Немце да се насељавају међу ове пагане, јер је, њихова земља богата. Основани су многи манастири, који су често били и расадници германизације.

Једно време Лужица је потпадала под Пољску и Чешку, али то није имало никаквог значаја за живот овог народа, јер су сви феудалци штитили само своје интересе. Тако је, на пример, **пољски кнез Мњачко 1030. године уништио 100 српских села за одмазду.** Србима је било забрањено да се насељавају у градовима, само по изузетку у предграђа, где им се дозвољавало да буду сукнари, тесари, рибари, али **без права**, да ступају у цехове. **Први документ писан на лужичкосрпском језику јесте текст заклетве из 16. века која се полагала при ступању у цех**”.

ХИТЛЕР

Стрељао их због језика

Оспоравање и забрањивање језика Лужичких Срба имало је сличну судбину оспоравања и негирања језика и писма балканских Срба, пишу историчари. **“Године 1334, Лајпцишки парламент је донео пропис да се свако онај ко проговори лужичкосрпским језиком кажњава смртном казном.** То је било време када су лужичкосрпски писци из протеста писали на латинском, а не и на немачком језику. Доласком Хитлера на власт донети су следећи прописи:

Српкиње из Лужица

„Што је могуће више ограничавање вендског (српског) језика, подизање немачких дечјих вртића, да би се Немство градило одоздо и да би се пре свега спречила изградња вендског политичког врховног штаба“.

Година 1937. означила је прогон и хапшења најугледнијих Лужичких Срба, укидање свих културних и националних организација, одузимање имовине и прогон сваке врсте. Тада су донете следеће мере за јачање Немства:

Никаквих предавања не сме бити о вендском народу и обичајима, за време читања наставе, али нарочито на одморима, говори се немачки, богатство немачких игара и песама преноси се деци, у познавању завичаја имена стара дају се на немачком и уносе на немачком, запошљавају се само немачки учитељи по крви, реч „Венди“ мора да нестане...

ПОЛИТИКА

Све су јачи

Данас Лужичке Србе у Бундестагу заступа само један посланик – Марија Михалк (CDU), 49-годишња пословођа у привреди. У скупштинским дебатама њен глас се ретко или скоро никако не чује. Станислав Тилих (49) је недавно постао председник владе покрајине Саксоније и то је највиша функција у Немачкој до које је успео да се попне један Лужички Србин.

НАЈСЛАВНИЈИ

Штурм се посрбио

Нашој јавности најпознатији је Павле Јуришић Штурм, рођен 1848. као Паулус Стурм, Лужички Србин, а умро као генерал српске војске током ослободилачких ратова, од 1912. до 1918. Он је Војну академију завршио у Вроцлаву, Шлеска, а потом је као официр Пруске учествовао у француско-пруском рату (1870-1871). Пред Балканске ратове, дошао је у Србију да предаје на српској војној академији и остао да се бори у српско-турским ратовима од 1876. до 1878. године

Командовао је дринском дивизијом, која се посебно истакла у Кумановској бици пробивши турску одбрану. Први светски рат дочекао је на челу Треће армије која је спречила продор аустроугарских трупа у Србију, а тиме је генералу Степи Степановићу и његовој Другој армији омогућено да се прераспореде и однесе прву победу Антанте над Централним силама у такозваној **Церској бици**. Као командант Треће армије учествовао је у операцијама српске војске током јесени 1914. и умногоме допринео победи у **Колубарској бици**. Током здруженог напада на краљевину Србију 1915. године у коме су учествовале Аустроугарска, царевина Немачка и краљевина Бугарска трупе под његовом командом пружале су одлучан отпор Једанаестој немачкој армији спречавајући њен продор ка Моравској долини. Умро је у Београду 1922. године.

(**НАПОМЕНА ФБР:** део овог текста је са сајта Новинар.де, написала га је Јасна Јојић, објављено 2008. али смо сматрали да је актуелан и данас – ако се не тргнемо догодиће нам се исто у Србији; у приређивању чланка користили смо и фотографије и податке са sr.wikipedia.org/wiki/Србија)

Лужички Срби

Србство живети мора!

На слици Будишин- "престоница" лужичких Срба

Драган Симовић

Србство живети мора, овако почиње химна Белих Лужичких Срба, који су вековима бранили Свето Србство, свети језик и веру своју предачку, пред хордама латинских и германских варвара. Били су велики ратници, прослављени у многим биткама и бојевима, и најдуже су се од свих словенских племена опирали покрштавању. Живели су и умирали за свету веру својих, а и наших, прасловенских предака.

Живели су и умирали за Свето Србство, будући да су они имали свест и о нама, Јужним Србима, и у свим својим песмама, кажама, причама и приповестима они и нас спомињу, нас као своју Јужну Браћу.

Ово је веома важно да знамо и, да памтимо! У деветнаестом веку, у времењу романтизма и србских ослободилачких ратова, многи су Лужички Срби, иначе веома образовани, дошли у Србију, приступили србској војци, и учествовали у ослободилачким ратовима. И скоро сви су они остали у Србији, ту су заснивали своје породице, и помогли препороду Србства, како у привреди тако и у култури и у просвети.

Један од најзнаменитијих Белих Лужичких Срба јесте и прослављени војсковођа и ратник, генерал Павле Јуришић Штурм, који је постао Православни Србин и љубио Србство изнад свега. После свих ратова, страдања и погрома, данас је на просторима Немачке, а то и јесте прародина Белих Срба, остало око стодвадесет тисућа Срба. *(Језичка опаска. Тисућа је словенска, србска реч, коју користе сва словенска племена. Реч тисућа се налази и у свим србским списима до краја деветнаестог века, а онда је некако, тајанствено и потуљено, у србски језик ушла туђица **илада**, коју ми, између осталог, и неправилно изговарамо!)*

Ми Срби не смемо да будемо ускогрудни и равнодушни; ми Јужни Срби морамо нешто да учинимо за своју браћу на Северу, за своје Беле Лужичке Србе, будући да они осим нас немају никога ближег! Морамо да дејствујемо преко различних културних установа у Србији, а и кроз Србску Скупштину, да се нешто учини, да се на овај или онај начин припомогне опстанак и живот наше Беле Браће.

Али не само Србија, већ морамо покренути и Русију, која је вековима штитила Словенство, да се Србија и Русија заједно, на међународном плану, изборе за права Лужичких Срба. За права достојна народа, за права достојна човека!

Уосталом, и **Немцима се мора ставити до знања да су геноцидна нација, да не поштују национална, грађанска и разна друга права. Заиста, и Немци се морају довести к познанију права; и Немци морају да поштују културу и језик народа над којим су вековима вршили злочине!**

Уосталом, зашто би Немци били неки изузетак!? Упамтите, **ово је наша дужност, како пред Богом тако и пред Родом!**

Јер, Србство живети мора!